

Glasilo „Slovenskega čebelarskega društva“
za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani.

Urejuje **Frančišek Rojina.**

Izhaja po enkrat na mesec in se pošilja udom brezplačno.

Vsebina: Naša presvetla cesarica Elizabeta †. — Jan. Jurančič: Umetno satovje. — Topilnik za med in vosek. — Dopisi. — Raznosterosti. — Vprašanja in odgovori. — Listnica vredništva. — Inzerat.

Naša presvetla cesarica Elizabeta. †

Najzlahtnejša, najblažja in najboljša gospa, Njeno Veličanstvo cesarica Elizabeta je končala dne 10. septembra v Genevi, kjer se je zdravila, na grozoviti način svoje življenje. Anarhist Lucheni zabodel jo je ravno v

srce, in umrla je med tujimi ljudmi, ne da bi se mogla posloviti od svojega ljubljenege soproga, od svoje prevzvišene rodovine. Ves omikan svet in zlasti avstrijske državljane je pretresla vest o Njeni grozni, nagli smrti, a kako

brezmejno žalost je morala občutiti še le duša našega cesarja Franc Jožefa! Do zdaj sta skupno prenašala vse bridkosti, ki so zadele cesarsko hišo, in teh je bilo toliko, da je v vsej širni Avstriji menda ni rodovine, katera bi imela pretrpeti toliko bridkih udarcev nemile usode. Omenimo posebno nezapopadljivo smrt namišljenega prestolonaslednika cesarjeviča Rudolfa, cesar Maksimilijan, brat našega presvetlega cesarja je bil v Meksiki ustreljen, vojvodinja Alençon, sestra umorjene cesarice je zgorela v Parizu v dobrodelnem bazarju, Matilda, hči nadvojvode Albrehta je umrla vsled opeklin, ko se ji je zažgala obleka, nadvojvoda Vilhelm je pal tako nesrečno s konja, da je vsled tega umrl, in nadvojvoda Ladislav se je na nekem lovu, ko je zasledoval obstreljenega risa, smrtno obstrelil. Kot uzorna zakonska tolažila sta v dnevih nesreče drug družega, a zdaj Nje ni več. Ona že vživa plačilo za vse neštevilne dobrote, ki jih je delila ves čas Njenega vladanja svojim podanikom, Njega pa naj potolaži in okrepi vsegamogočni Bog, da bo mogel prenesti strašne dušne bridkosti in s pomočjo Najvišjega še veliko let voditi krmilo mogočne Avstrije z isto modrostjo in krepostjo, kot jo vodi že pol stoletja!

Na tisoče in tisoče brzojavk in pisem sožalja je prejel potrti naš vladar, kar mu je bilo v veliko tolažbo, zato je ukazal po vsej državi razglasiti naslednjo najvišjo izjavo:

Mojim narodom!

Največja, najgrozovitejša nesreča je zadela Mene in Mojo hišo.

Moje žene, krasu Mojega prestola, zveste družice, ki Mi je bila v najtežjih urah Mojega življenja tolažba in zaslomba, s katero sem več izgubil, nego Mi je možno izreči — ni več. Strahovita usoda Jo je ugrabila Meni in Mojim narodom.

Morilčeva roka, orodje brezumnega fanatizma, ki si je postavil za smoter, uničiti obstoječi družbeni red, se je vzdignila zoper najplemenitejšo izmed žená ter v slepem, neomejenem sovraštvu zadela srce, ki ni poznalo nobenega sovraštva ter je bilo samo za dobro.

V brezmejni bolesti, ki pretresa Mene in Mojo hišo vpričo nezaslišanega čina, o katerem se zgraža vesoljni omikani svet, seza v prvi vrsti glas Mojih ljubljenih narodov lajšaje k Mojemu srcu.

Ponižno se klanjajoč božji volji, ki Mi je usodila toliko in tako nedoumno nesrečo, moram Previdnosti izrekati zahvalo za neprecenljivi zaklad, ki Mi je ostal, za ljubezen in zvestobo milijonov, ki ob uri trpljenja obdajajo Mene in Moje.

V tisoč znamenjih, iz bližnjih in daljnih krajev, iz visokih in nizkih krogov, se je izražala bolest in žalost za pokojno cesarico in kraljico. V ginljivem soglasju se razlega tožba vseh o neizmerni izgubi kot zvesti odmev tega, kar preveva Mojo dušo.

Kakor Mi spomin Moje iskreno ljubljene soproge ostane svet do poslednje ure, tako Ji je postavljen v hvaležnosti in češčenju Mojih narodov neminljiv spomenik za vse čase.

Iz dna Svojega, od žalosti potrtega srca Se zahvaljujem vsem za to novo poročstvo preudanega sočutja.

Ako morajo tudi utihniti slavnosti glasovi, ki bi se imeli razlegati to leto, vender Mi ostane spomin na brezštevne dokaze udanosti in gorkega sočutja najdragocenejši dar, ki sem ga mogel prejeti.

Skupnost naše bolesti ovija novo, presrčno vez okoli prestola in domovine. Iz neizpremenljive ljubezni Svojih narodov ne zajemam samo ojačenega čuta dolžnosti, vztrajati na določenem Mi poslanstvu, ampak tudi upanje, da se Mi to posreči.

Molim k Vsemogočnemu, ki Mi je poslal toliko nadlogo, naj Mi da še moči, izpolniti ono, k čemur sem poklican. Molim, naj blagoslovi in razsvetli Moje narode, da najdejo pot ljubezni in sloge, ki naj jih osreči in oblaži.

V Schönbrunn, 16. dne septembra 1898.

Franc Jožef s. r.

Umetno satovje.

IV. Poraba in korist umetnega satovja.

Ko smo umetne sate zgotovili in je paša dobra, treba jih prilepiti na satnike in obesiti čebelam v panj. Sati se lepijo na satnike z raztopljenim voskom. K temu imajo nekateri že vsakovrstne priprave, mi si pa hočemo pomagati s celo priprostimi sredstvi. Najprej vržemo si tak kos deske, ki ravno prav pride v okvirce ali satnike. V to deščico zabijemo ob straneh štiri žebličke, koji branijo, da deščica ne gre dalje v satnik, kakor $1\frac{1}{2}$ mm manj, nego do polovice satnika. Ker je umetni sat okoli 3 mm debel, pride tedaj, na desko položen, ravno na sredino satnika. Ko položimo satnik na deščico, vzamemo oboje v levo roko, obrnemo zgornji del satnika na desno in nekoliko navzdol; sat položimo v satnik na desko tako, da se zgornjega satnikovega dela tišči. Zdaj vlijemo z desno roko voska po celem zgornjem robu, kjer se dotika satnika. Kadar se vosek otrdi, odvzamemo desko in obesimo satnik s pritrjenim satom v satni stol. Deščica, ki se rabi pri tem, mora se opetovano po zgornjem robu, kjer pride v dotiko s tekočim voskom, pomočiti z medeno vodo. Za raztapljanje voska pri tem delu obstoji najpriprostejša priprava v tem, da si naredimo nekako stojalo, koje nam drži kako staro žlico nad navadno petrolejevo svetilko. Ta priprava je prav po ceni, ki pa popolnoma izvrši svojo nalogo. Med tem, ko se v satnik vliti vosek strdi, se dene v žlico zopet več voska, koji je ravno raztopljen, dokler si drugi sat v satnik pripravimo; tako gre delo neprestano dalje.

Najpripravnejši čas, čebelam umetno satovje dajati, je pomlad; kjer je dobra lipova paša, še tudi poletje. Sploh mora biti pa toliko paše, da sate čebele sprejmejo. Če jih pustijo pri miru, ter jih ne izdelajo, so odveč, celo škodljivi v panju. Staremu panju (ljudstvu) dasta se navadno po dva umetna sata naenkrat, in sicer ne zapored, temveč med druge, izdelane sate, med zalego. N. pr. ako je v drugem satu od kraja zalega, kar je v takem času navadno, deneta se umetna sata na tretje in peto mesto. Ako bi obesili po

dva taka sata vkup, bi jih čebele skrivile, ker se v tako nastalih večjih praznih prostorih v kepah vkup obešajo. Ko sta prva umetna sata izdelana in je v njih že zalega, kar je največkrat v 8 dneh, lahko se dasta panju zopet dva sata in tako naprej.

Mladim rojem se v prvem času ne daje umetno satovje, temveč satniki z ozkimi začetki. Ker se mnogo čebel na umetne sate obeša, jih preveč skrivijo in potegnejo iz pravilnega reda, in tako bi bil potem izdelek silno nepravilen. Pozneje pa, ko so svoj odločeni jim prostor že izdelali, ali če začnejo delati mnogo trotovega satovja, se jim da s koristjo umetno satovje.

Jeseni dajati čebelam umetne sate je slabeje, ker ostanejo večinoma brez zalege. Čebele rabijo jih rajši za med; ker so pa jako nežni in v jesenski vročini mehki, se med težko iz njih izmetuje. Mnogo se jih pri tem polomi, ker sile v izmetalnici ne preneso.

Zakaj dajemo čebelam umetno satovje? Ta odgovor je prav kratek. Zato, da zaprečimo preobilo trotovo satovje in zato, da čebelam pomagamo k hitrejemu izdelovanju panja z lepim, pravilnim, čebelnim delavčnim satovjem. Pri nas misli marsikateri začetnik, ko si je osnoval par panjev s premakljivim izdelkom, — morebiti tudi drugod —, da čebele v „škatljah“ ne znajo satovja delati, ter da bi moral najprej imeti bogve koliko umetnega satovja. O znajo tudi, znajo. Pa v starem, pri nas slamnatem panju se ne vidi lahko, kaj in kako čebele delajo; njih gospodar vidi še le drugo ali tretjo jesen, ko čebele požveplja in satje izlomi, ali so delale po njegovi želji ali ne. Pri panjih s premakljivim izdelkom se pa lahko opazi vsaka novosezidana celica, ali je prav, ali ne. Ako vidi čebelar, da mlad roj, ko je že polovico svojega prostora izdelal, začne delati trotovo satovje, takoj mu lahko prepreči to z umetnim satovjem.

Sicer pa ne bodimo preveč zagrizeni zoper trote; saj so tudi potrebni in božje stvarice so, kakor čebele. Da jih je več, nego je neobhodno potrebno, to je premodra postava narave. Poznam nekega muharja, ki je prišel, in še pride prav pogosto k meni; ko pa je zagledal kakega trota v panju, začel je pesti stiskati in z zobmi škripati, da je bilo smešno. Rekel je: Kaj bo ta pošast živela na svetu, ki samo žre zastonj, ne dela pa nič. V slednjem času nadahnil se je že toliko naravoslovja čebelnega, da pokazuje trotom nekoliko mileji obraz. Kdor je tak sovražnik trotov, ta naj za vsako matico po enega trota „komandira“, druge pa z maclom (kijem) pobije. Kdo pa bode po svetu iz vsakega cveta prašnike, vse razven enega, potrgal, in zraven še vsak cvet, koji ne namerava prinesti sadu, že v njegovem prvem razvitku pokončal, da ne bo rastlini zastonj živeža trafil?

Ne mislim s tem zagovarjati naših debelotrebušnikov, enakih tolstim razkošnikom, kateri pri lepem dnevu v kavarnah sedé, ter brez dela živé in samo želodecu služijo; ne mislim reči, da bi bilo pametno pustiti čebelam delati trotovo satovje, kolikor se jim poljubi; ne mislim tudi svetovati, da bi umen čebelar naj pospeševal trotovo delo in zalego, hočem le pokazati, da je grdo in nepremišljeno, gojiti preveliko sovraštvo do trotov. Vsak zaveden čebelar bo omejeval po mogočnosti trotovo izgojo, zlasti dandanes,

ko nam je umetni sat za to neprecenljiv pripomoček. Naravni sati pa, koji niso celi trotovi, nego le tretjina ali še manj celega sata, naj se z mirno vestjo ohranijo. Če je več takih v enem panju, naj se porazdelijo tako, da je v enem panju le po eden. Kakor pri vsem v čebeloreji, tako tudi gledé trotov ne smemo najglavnejih naravnih zakonov brez kazni prestopiti.

(Konec prihodnjič)

Topilnik za med in vosek.

(Iz »Kmetovalca«.)

Izdelovalca čebelarskih priprav Kolb in Gröber v Lorhu na Virtemberškem*) sta že dolgo časa skušala narediti pripravo, v kateri bi se razven praznega satja lahko topilo tudi polno. Nista štedila niti s časom, niti z denarjem in s trudom, dokler se jima ni posrečilo narediti tako pripravo, ki za-došča vsem zahtevam. Topilnik za med in vosek, kterega kažeta podobi 1. in 2., je tako sestavljen, da opravlja dvojno delo, pa vendar vsako záse ter sta prav za prav dve pripravi sestavljeni v eno. Topilnik stane 10 nemških mark (približno 6 gld. našega denarja) ter se toplo priporoča, ker so čebelarji že pripoznali njegovo rabnost.

O topilniku pravi gori omenjena tvrdka :

Z našim vnovič zboljšanim, popolnoma samodelujočim ter dvojno delo opravljajočim topilnikom za med in vosek se opravljajo opravila z naslednjim uspehom :

1.) Topilnik raztopi prazno, pa tudi polno satovje. Ker na tvarino vedno deluje par, ni mogoče, da bi se prismodila.

2.) Vosek in med se vedno sama odtekata, dočim je iz drugih priprav, ktere vendar tako hvallijo, treba vosek posnemati z žlico.

3.) Naša priprava deluje popolnoma sama, brez pomoči in zelo hitro, brez pritiska ali stiskanja, ter se z njo lahko dela med kuho, tako da zanjo ni treba posebej kuriti, in se tako prihrani kurivo.

4.) Vosek izteka popolnoma čist.

5.) Med ohrani svojo finost, ter ne izgubi nič barve, leska in duha.

6.) Vsa nesnaga ostane v topilniku; zato na ta način dobljeni med ni nič slabši kakor med, ki se iz satja izloči s sredobežnim strojem.

Podoba 1.

Podoba 2.

*) Kolb und Gröber in Lorch im Remsthal (Württemberg). Ta tvrdka radovoljno pošlje svoj cenik, iz kterega se posname popis in cena raznega čebelarskega orodja.

7.) Izpraznjeno satje se ravno tako raztopi in vosek, ki se na ta način dobi, je popolnoma čist.

8.) V tej pripravi se lahko raztopi vsak košček satju, vsi ostanki in odrezki satja, katero pripravimo za izmetalnik (centrifugo), sploh vsi kosci, naj bodo prazni ali polni, kar se z drugimi pripravami nikakor ne da zvršiti.

9.) Pri naši pripravi se prihrani mnogo kuriva, voska se pa mnogo več dobi, ker se ga nikamor nič ne prime.

10.) Nevarnosti, da bi med kuhanjem vosek prekipel ali pri iztiskanju brizgal na vse kraje, kar se pri navadnem ravnanju rado zgodi, pri našem topilniku ni.

11.) Tudi pacanja in mazanja ni pri našem topilniku, tako da človek z njim lahko cel dan dela v praznji obleki, pa je prav nič ne onesnaži.

12.) Topilnik je redkokdaj treba popraviti, in še tedaj se to zgodi brez velikih stroškov.

— * —

Dopisi.

Z Barja, 30. kimovca 1898. Cenjeni g. urednik! Večkrat ste me že naganjali, da Vam tudi jaz kaj povem o svoji čebeloreji na Barji. Toda — gospod urednik! — kaj naj Vam pa pišem o čebeloreji jaz — Benjamin med Vami čebelarji?

Pa — naj si bo, hočem Vam načrtati v kratkih potezah razvijanje mojih lehkokrilih živalic!

V pomladi 3. maja, napotim se po Vašem nasvetu v Pod-Utik k Lužarju, znanemu naprednemu čebelarju. Izbirati mi je bilo med kranjskimi Pavlinovi panjovi: Kranjc cenén, Amerikanc še jedenkrat dražji! — Odločim se slednjič, da kupim od vsake vrste po 1 panj, naložim jih takoj ter prepeljem v novo domovanje na Barje.

Videti je bilo, da čebelicam Barje ugaja. Veselo in pridno so frčale po zraku ter vestno uporabile vsak solnčen trenutek. Jaz pa — presedel sem marsikatero urico pred ulnjakom poslušal veselo žuborenje čebelično, gledal njihovo živo drenjanje in prerivanje, štel na sekunde število čebelic s pisanimi hlačicami, ter tako sanjal mladostne spomine od očetovih in dedovih čebelic!

Srečo sem imel. V desetih dneh imel sem iz „Pavlina“ ogromen roj, katerega sem ogrebel v originalni ameriški panj, v katerem se je prav krasno razvijal.

„Pavlin“ pa mi je dal še drujca, trekovca in četrteca, ki so bili še vsi močnejši kot pa prvec iz „Kranjca“.

Kranjc mi je dal še dobrega drujca in pravcatega slabiča trekovca, kateri ni hotel zgage delati v lepem ulnjaku ter je — od sramu pobegnil!

Isti „Pavlin izrojenc“ pa mi je dal še 3 vnuke: prvca, drujca in trekovca, kateri zadnji mi je pa prišel ob matico. Vsak teh vnukov tehtal je še nad 1.5 kg in bili bi se gotovo dobro razvijali, da bi bila ajda dobra — a ni hotelo biti.

Tudi „Pavlinov“ prvec mi je dal še vnuka, tako da se mi je „Pavlin“ razmnožil na 9, Kranjc pa samo na dva. To je velikansk razloček, kaj ne!

Zdi se mi, da bode velika mera za razvijanje čebel, torej za rojenje vse kaj družega, kot pa mala mera!

Svoje živalice dal sem tudi v čebelno pašo v Šiško, a malo prekasno, in zaradi suše so le bóre malo naredile. Ko bi si ne bile prej na domači otavi opomogle, niti do zime bi jih ne bil pripravil. Prezimiti jih bom skušal 6 najmočnejših, h katerim bom pridružil žival ostalih slabejših.

Imam različne panjove: 2 „Kranjca“, 1 „Pavlina“, 5 „Amerikancev“, 1 originalnega „Gerstunga“ in 2 panja lastnega izdelka (rad bi tudi že kako novo epohalno iznajdbo uvel!). Vidite toraj, da imam kaj bujno sestavo!!

Skoraj se mi zdi, da sem predolg, zato hočem končati, pa Vam še drug pot kaj napišem, če Vam bo prostora ostajalo. Le to mi še dovolite, da priporočim za pomladni nakup plemenjakov onega posestnika Lužarja Pod-Utikom.*) Nikdar prej nisem govoril ž njim, ne poslej, vendar sem spoznal, da je mož poštenjak! Pove za vsak panj po pravici in kupca ne preslepi. In pa — prav dobro žival ima!

Z Bogom, gospod urednik!

Pozdravlja Vas

Fran Črnagoj, učitelj.

Raznoterosti.

Kdaj in kako se naj čebele združujejo? Čebele se združujejo spomladi, ko še ni trotov in jeseni pri podiranji. Najboljše je to storiti med dvema sosednima panjema, kakega mrzlega dne, ko čebele ne morejo izleteti. Kaditi, omotiti, škropiti ni treba čebel, ker je prezamudno in se tudi čebele preveč vznemirjajo. Oni panj, ki bi sprejel družega, se naj pol ure prej odpre; ker postane čebelam mrzlo, se skupaj stisnejo. Ko se jemljejo iz družega panja satniki ven, se matica odstrani, satniki pa se obešajo med satovje prvega panja, toda tako, da pride satovje jednake vrste jedno poleg družega, kar ga praznega ostane in nekaj z medom napolnjenega, se shrani. Prazen panj se odstrani in združeni ostane na svojem mestu, da se delavke ne pogube, kadar se vračajo iz paše. V jeseni pa ni treba strogo paziti na prostor. Združeni panj ostane še nekaj časa odprt. Čez kakih 5 ali 6 dnij se še uredi satovje glede na kakovost, če se je to pri združevanju opustilo. Ob enem se je tudi še treba prepričati, če so združene čebele matico umorile, kar se le redko zgodi. Kdor jo hoče gotovo obvarovati, jo naj zapre, toda združevati ne sme prej, dokler se čebele ne pomire. Zlasti se ne sme združevati razdraženih čebel, kar so posebno rade o lepih dnovih. Nagode.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 15. Imam čez 500 kg čistega medu; kje in po čem bi se spečal? (Blaž Feguš, čebelar v Novivasi, pošta Ptuj).

Odgovor: Ako je Vaš med v istini čist t. j. prost vsake primesi, posebno zmečkane zalege, torej sposoben tudi za pitanje, za kar morate garantirati, potem storite najbolje, da ga ponudite pod naslovom: Albert Rother, erster

*) Piše se Gašpar Bizjan. — Op. ured.

Specialist in Honig, Wien, III., Reisnerstrasse 35. Ta medarski trgovec plačuje dobro, pa tudi prodaja po primerno visoki ceni, od 80 kr. do 1 gld. 30 kr. kilogram; cena je odvisna od vrste in kakovosti medu. — Objavili smo ves Vaš naslov, da se ob času potrebe obrne lahko tudi kak ud našega društva do Vas.

Vprašanje 16. Imam par drujcev, ki sta pa nekoliko prelahka za prezimovanje; ali jima smem pomagati s cukrom? (F. R. v. V.)

Odgovor: Brez skrbi; le gosto ga skuhajte in ga pokladite v velikih porcijah. V Nemcih, kjer je med drag, sladkor pa zelo po ceni, ravna jo splošno tako; tam gori privoščijo čebelam med samo za večje praznike. O rajše pa imajo med, to pa to, vsaj to je njih naravna hrana; malo medu, malo cvetnega prahu in nekoliko vode, to je najboljši in najzdravejši čebelni kruhek. Vojak je sicer tudi poleg komisa zdrav in na Žabjaku živi neka posebna vrsta ljudi tudi ob ričetu, a s tem ni rečeno, da bi ne imeli rajše pečenke.

Listnica uredništva.

Gospod G. B. pod U.: Izmetalnica se bo poslala pod naslovom g. predsednika vaše kmetijske podružnice; najbrže je že dospela. Razstavljena je bila na čebelarški raztavi v Solnogradu o priliki čebelarskega shoda avstrijskih, ogerskih in nemških čebelarjev. Konstrukcija je Gerstuřgova, model 1898, in se je odlikovala, tako glede cene kot delovanja izmed vseh razstavljenih izmetalnic. To je prvi komad najnovejše sestave. — Gospod A. J. iz B. B.: Prosimo potrpite; v mesecu decembru izideti 11. in 12. številka, takrat priobčimo tudi Vaš dopis. — Gospod G. B. v P.: Prihodnjič tudi Vaš dopis pride na vrsto. — Gospod A. R. v Š.: Iz kranjskega so se udeležili čebelarskega shoda v Solnogradu gg. Ambrožič in Egidij Jeglič, ki sta raztavila tudi svoje čebele in urednik tega lista. Poročali bomo o tem shodu še v tem letniku »Slovenskega čebelarja«.

Udnina in reklamacije naj se blagoizvolijo pošiljati č. g. Frančišku Mekincu, duhovniku v pokoju, cesta Mestni log št. 8, Trnovo, Ljubljana, dopisi in članki za list pa uredniku „Slov. čebelarja“ Frančišku Rojini, nadučitelju v Šmartnem pod Šmarno goro, pošta Št. Vid pri Ljubljani.

Prvi češki čebelarški zavod

Vaclava Švarca v Kolči

(pošta in postaja proge Praško-Duchcovska Koleč, Češko.)

Priporoča česke normalne dvo- in trinadstropne ulje, Dzierzonov dvojček, ameriški ulj Langstrothov, češki ulj „Kapucin“, slamnati valjar z nastavkom, metalnice za dva in štiri okvirčke, toplinike za vosek, valjaste in kovinske stroje za izdelovanje umetnih medsten, medstene, čebelarke kape in druge čebelarke potrebščine. — Žive čebele pošilja domače, kranjske, slavonske, laške in stepne. Med in vosek. Koledarje češko-slovenskih čebelarjev za l. 1894 do l. 1898, samozaložba. Čebelarke liste in spise.

Cenik zastoj in franko. — Izvoz v dežele slovanske.

☛ Lastno izdelovanje. ☛